لە پەراوێزی کۆبونەوەکەی 5/30
زیاد بونی ئامارەکانی کوشتنی ژنان دەسەلاتی هێنایە گۆ

هانا شوان

ئەگەرچی کوشتنی دڕندانەی دوعا لەراگەیاندنو لەناو خەڵکدا بەشێوەیەك بڵاوبوەوە کە سەرنجی هاوڵاتیانی راکێشا، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا نەبوە هۆی ئەوەی کە پەیامێکی رێگری بگەیەنێتە ئەو کەسانەی کە بەنیازی کوشتنی ژنێك یان ئەتککردنین، پاش ماوەیەکی کەم کوشتنی شەوبۆی بەدواداهات، پێش دوعاش چەندین کوشتنو رویداوە تاوانەکانیش بەردەوام دەبێت. بونی کوشتنی ئافرەتان لەکۆمەڵگای کوردیدا بۆتە ئەو دیاردەیەی کە لەسەر ئاستی فراوان باسی لێوە بکرێتو لەراپۆرتە نێودەوڵەتیەکانیشدا ئاماژەی پێبکرێت، رۆژی 5/30 کۆبونەوەیەك بۆ ئەو مەبەستە کرا، بەمەبەستی گفتوگۆ لەسەر دیاردەکە، بەڵام جیاوازی ئەو کۆبونەوەیە لەوەدابو کە لەسەر پێشنیاری وەزارەتی ناوخۆو بەبەشداری بریکاری وەزیری ناوخۆی حکومەتی هەرێمی کوردستان بو، لیوا ئەحمەد موسا بریکاری وەزیر لەکۆبونەوەکەدا وتی "ئەو رۆژەی کۆلیژی پۆلیسی لەلایەن بەڕێز نێچیرڤان بارزانی یەوە کرایەوە، باسی لەوە کرد دەبێت کارێك بۆ بەدواداچوونی ئەو تاوانانە بکرێتو ئێمە لەگەڵ وەزارەتی هەرێم بۆ کاروباری ناوخۆ کۆبوینەوەو بڕیاری دامەزراندنی دەزگایەکمان دا" ئەو پرۆژەیەی لیوا ئحمەد موسا بریکاری وەزیری ناوخۆ لەکۆبونەوەی رۆژی 5/30 خستیە روو کە تیایدا ژمارەیەك لەرۆشنبیرانو هەڵسوڕاوانی رێکخراوە مەدەنیەکانو ژنانو ئافرەتان ئامادەیبوون، زیاد لە 2 سەعات گفتوگۆ لەسەر پڕۆژەکە کرا، لیوا ئەحمەد وتی "دامەزراندنو ناوو کارەکانی ئەو دەزگایە پێویستی بەراوێژ هەیە، بەڵام گرنگ ئەوەیە بزانن بڕیارمان داوە ئەو دەزگایە دابمەزرێنین لەپێناو پاراستنی ژنان لەتوندوتیژیو پاراستنی ژنانو بەدواداچونی کێشەکانیان، وەزیری ناوخۆ سەرپەرشتی دەکات" روناك رەئوف بەرپرسی سەنتەری راگەیاندنو روناکبیری ژنان لەهەمان کۆبونەوەدا کە لە هۆلی سەنتەری راگەیاندن و روناکبیری ژنان ئەنجام درا لەوتەیەکدا ئاماژەی بەوە کرد کە پێویستە هەموانو بەهاوکاری دەزگا حکومیەکان کارێك بکەین بۆ کەمکردنەوەی ئەو تاوانانە، لەهەمان کۆبونەوەیەدا ژمارەیەك پێشنیارو سەرنج خرانە ڕوو، ئەوەش بەمەبەستی دەوڵەمەندکردنی پرۆژەکە بوو، حاکم گەشاو دادوەر لەدادگای باری کەسێتی وتی "تەنها کوشتنی ژنان نیە پەرەی نەسەندووەو تاوانبار ناگیرێت، خۆسوتاندنیش بە هەمان شێوەیە ، تا ئێستا رێکخراوێکیشمان نەبینی سکاڵا لەسەر تاوانبارێك تۆمار بکات"، بەپێی قسەکانی حاکم گەشاو لەحاڵەتی خۆسوتاندندا قوربانیەکە ناوێرێت بڵێت خۆم سوتاندووە، هەر بۆیە کەس دەستگیرناکرێت کە بێگومان هەر ئافرەتێك خۆی دەسوتێنێت کەسێك یا کەسانێك هۆکارێکن بۆ ئەو کارەی.

"بڕیاره 59 هەیە، بەڵام کاری پێناکرێت"، ئەوە موداخەلەی ئەمیره حەسەنی جیگری داواکاری گشتی بوو لەکۆبونەوەکەدا ئەو ئاماژەی دا بەو بڕیارەی کە ساڵی 2000 دەرچوو لەلایەن سەرۆکی هەرێمەوە ئەو کاتە، کە بەپێی ئەو بڕیاره کوشتنی ژنان وەك تاوان سەیر دەکرێتو تاوانبار سزای سوككراوی نابێت کە پێشترو بەپێی یاسای سزادانی عێراقی هەر کەسێك یەکێك لەژنە نزیکەکانی خۆی بکوشتایەو لەکاتی دادگاییکردندا بیوتایە لەپێناو پاراستنی شەرەفدا بوو ئەوا سزای لەچەند مانگێك تێپەڕی نەدەکرد، بەڵام بڕیاری ناوبراو بەهەر هۆیەکەوە بێت کاری پێ نەکراوە.

هاوژین مەنمی بەشدارێکی تری کۆبونەوەکە بوو، وتی "لەزۆربەی ئەو تاوانانە بەتایبەت کوشتنی ژنان بەهۆی نەبونی سکاڵاکارەوە فایلی کێشەکە دادەخرێت" ئەو مەبەستی لەخاڵێکی جەوهەری بوو کە وایکردووە فایلی ئەو تاوانانە پشتگوێ بخرێت، ئەو یاسایەی کاری پێ دەکرێت دەبێت لەحاڵەتی کوشتنی ژنێك کەسێك بچێتە بنکەی پۆلیسو سکاڵا تۆمار بکات یان شایەت بێتو شایەدی بدات ئینجا پۆلیس بۆی هەیە بەدواداچوون بکات، لای هەموانیش ئاشکرایە کە کوشتنی ژنان یان لەلایەن کەسێکی نزیکیەوەیە یا بەڕێکەوتنی کەسە نزیکەکانیەتی ئەوەش وا دەکات کەس کێشەکە نەباتە پۆلیسو گەر ئەو کوشتنە کێشەی لێکەوتەوە لەناوخۆیاندا ڕێك دەکەونو کەس دەستگیر ناکرێت.

نەجیبە مەحمود لەڕێکخراوی CDO ئامادەبویەکی کۆبونەوەکە بو لەلێدوانێکیدا بۆ ڕێوان وتی "ئەگەر ئەزمونی پێشوو لەبەرچاوبگرین دەبینین ئەو سەنتەرانەی کە پێشتر دامەزراون وەك نەواو خانزاد تا لەژێر سەرپەرشتی ڕێکخراوەکاندا بون چالاك بون، بەڵام دواتر وانەما" ئەو لەقسەکانیدا ئاماژەی دا بەوەی کە پێویستە حکومەت لەڕووی ئەمنیو مادیەوە سەرپەرشتی بکەن دەزگاکە، بەڵام لەڕووی ئیداریەوە بدرێتەوە بەڕێکخراوەکانو سەنتەری نەوا لەسلێمانیو سەنتەری خانزادی لەهەولێر بەنمونە هێنایەوە، هەروەها وتی "جگە لەکاری ڕێکخراوو کەمپینەکان هێشتا دەسەڵات پرۆژەی دەرکردنی یاسایەکی نیە کە توندوتیژی بەهەموو جۆرەکانیەوە لەبەرامبەر ژنان قەدەغە بکات".

پەروا عەلی ئامادەبویەکی تری ئەو کۆبونەوەیە بو کۆمەڵێك سەرنجی هەبوو بۆ ڕێوان، خستییە ڕوو وتی "ئەگەر مەبەست لەدامەزراندنی ئەو دەزگایە تەنیا بۆ ئەوە بێت روی جوانی حکومەت دەربخاتو بۆ دەرەوە بیسەلمێنێ کە کاری لەبوارەدا کردوە من پەسەندی ناکەم" ئەو هەر لەڕوانگەی ئەو سەرنجەی خۆیەوە دەڵێت "با ڕێکخراوەکان پتەوبکرێن ئەوە کارێکی باشترە لەئێستاشدا بۆشاییەك هەیە لەنێوان حکومەتو ڕێکخراوەکان و سەبارەت بەکوشتنی ئافرەتانیش وتی " شێوازی کوشتنی دوعا هاوشێوەی کۆمەڵگا سەرەتاییەکان بوو، بەڵام لەوانەیە زۆرتر لەدەیان حاڵەتی کوشتن هەیە بەهەمان دڕندەیی، بەڵام بەچاو

نەمانبینیوە، ئەوە جیاوازییەکەیە". سۆران عەبدولقادر لەڕێکخراوی (NPA)ەوە لەکۆبونەوەکەدا باسی لەئەزمونی سەرکەوتوی رواندا کرد کە بۆ بەرگرتن لەکێشەو توندوتیژییەانی دژ بەژنان لەهەر بنکەیەکی پۆلیس کەسێکی تایبەتمەند هەیەو کار بۆ ئەو کێشانە دەکات، ئەو بۆ رێوان وتی "ئەوەی گرنگە کە وەزارەت هاتۆتە پای مەسەلەکە، بەڵام کێشەکە لەوەدایە ئەوان کەسانی پسپۆڕیان نیە لەو بوارەدا" هەروەها وتی "حکومەت تۆپەکەی خستۆتەوە گۆڕەپانی رۆشنبیران‌و رێکخراوەکان، کەواتە کاربکەن سبەی رۆژ گەر حکومەت کەموکورتی هەبو دەتوانین رەخنەی لێبگرین".

ئەو لەکۆبونەوەکەدا پێشنیاری ئەوەی کرد کە رێکخراوەکەی دەتوانێت کەسانی پسپۆڕ بهێنێت‌و ستافی دەزگای ناوبراویش بنرێتە دەرەوە.هەر لە کۆبونەوەکەدا بریکاری وەزیری ناوخۆ، سەرجەم پێشنیارەکانی بەهەند وەردەگرت‌و وەڵامی دایەوەو وا بڕیاریش درا کە کۆبونەوەی تر لەسەر هەمان تەوەر بکرێت.